

ΠΑΝΔΩΡΑ.

Ι ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1858.

ΤΟΜΟΣ Η΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 187.

ΕΚ ΤΩΝ ΕΚΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ

ΠΕΡΑΙΤΕΡΟ ΤΙΝΕΣ ΦΙΑΟΚΡΙΝΟΥΜΕΝΑΙ,

Η ΕΠΑΝΟΡΘΟΥΜΕΝΑΙ.

(*Ιδι φολ. 183 σελ. 333).

—οξββο—

1. *Ἡ Δηλακὴ ἐπιγραφή.*

Ἀπὸ τὴν νῆσον Δῆλον ἔφερον εἰς τὴν Γαλλίαν ποτὲ ὁ Τουρναφόρτιος, καὶ μετέπειτα ὁ Φουρμόντιος ἐπιγραφήν ληφθεῖσαν ἐκ λίθου, ἧστις ἐγραφέμευε, λέγουσιν, ὑποπόδιον εἰς Κολοσσαίων Ἀνδριάντα τοῦ Ἀπόλλωνος. Τὸ ὑποπόδιον τοῦτο σώζεται ἀκόμη ἴσως καὶ σήμερον εἰς τὴν νῆσον, ὅπου πρότινων χρόνων εἶχεν ἰδὴ αὐτὸ ὁ Λήκιος (ιδ. Travels in Northern Greece, vol. III, p. 97) φέρον ἐπὶ

μὲν τοῦ μετώπου ἀναγινωσκόμενα καθρῶς ΝΛΞΙΟΙ ΑΠΟΛΛΩΝΙ, ἐπὶ δὲ τοῦ ὀπισθεν μέρους τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιγραφήν ὅχι πλέον εὐκνάγνωστον. Ἡ ἐπιγραφή λοιπὸν αὕτη, ἐκδοθεῖσα τὸ πρῶτον ἀπὸ τὸν Μοντεφαλκόνιον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοῦ Παλαιογραφίαν (Palaeogr. Gr. L. II, C. I, p. 121), ὕστερον δὲ καὶ ἀπ' ἄλλους, καὶ τὸν Βαίκιον τελευταῖον εἰς τὸ Σῶμα τῶν ἐπιγραφῶν (Vol. I. Νο. 10), ἔχει οὕτως·

ΟΑΦΥΤΟΔΙΘΟΕΜΙ ΑΝΔΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΣΦΕΛΑΣ.

Τὴν ἀρχὴν αὐτῆς, τὸ Ο, ἐδιώρθωσεν ὁ Δωέσιος (Miscel, Gr. p. 120) ΤΟ, προεικάσαντος ἐτέρου, ὡς λέγει, τοῦ Σχουκφορδίου· συνείδε δὲ καὶ ἰαμβικὸν εἰς Αἰολικὴν διάλεκτον τρίμετρον, ἀναγινώσκων·

τ' αὐτῶ λίθω ἡμ' ὁ τ' ἀνδρίας καὶ τὸ σφέλας·

τ' αὐτῶ λίθω ἡμ' ὁ τ' ἀνδριὰς καὶ τὸ σφέλας.

Ἄλλὰ στοχαζομαι ὅτι ὄφειλε ν' ἀναγνώσῃ μᾶλλον ἄνευ παραλλαγῆς, καθὼς καὶ ἄνευ βίας τῶν κανόνων τοῦ μέτρου·

ταυτο λιθο εμ φανδριας και το σφέλας, ἧτοι κατὰ τὴν νεωτέραν ὀρθογραφίαν·

ταύτου λίθου εἶμ' ἀνδρῆς καὶ τὸ σφέλας· διότι ἡ εἰς ο κατὰλήξις τῶν Γενικῶν πτώσεων ΑΥΤΟ καὶ ΛΙΘΟ κεῖται ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς εἰς ου, καθὼς καὶ εἰς τὸ ΕΜΙ τὸ ε ἀντὶ τοῦ ει, κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἀμφότερα διατύπωσιν ἐκείνην τῶν διωθόγγων, περὶ τῆς ὁποίας εἶπα ἱκανὰ ἐν τῇ ἐξέτασιν τῆς Σιγρικῆς ἐπιγραφῆς· ὥστε οὐδεμία λοιπὸν ἦτον ἀνάγκη οὔτε τὸ ΕΜ νὰ γραφῆθῃ ἢ μὴ ἢ 'μμ', οὔτε καὶ πρὸ τοῦ ΑΝΔΡΙΑΣ νὰ προστεθῇ τὸ ἄρθρον καὶ ὁ σύνδεσμος τε· τὸ χρῆζον ἄρθρον εὐρίσκεται ἤδη συνημμένον κατὰ κρᾶσιν μετὰ τοῦ α τοῦ ἀνδρῆς, καθὼς κατὰ κρᾶσιν εὐρίσκεται πολλάκις εἰς τὸ ἀνῆρ, ἄνθρωπος (ἰδ. Ἀπολλών. περὶ συνδέσ. 495, 25. Bekker), ἡ δὲ θασεία αὕτη ὑπάρχουσα, στοχάζομαι, ἀρχῆθεν εἰς τὸν λίθον πρὸ τοῦ ΑΝΔΡΙΑΣ, ἐπειδὴ αὐτῆς δὲν διακρίνετο πλέον παρὰ μόνον μία ἐκ τῶν κερασιῶν, ἐξελέγη ὡς ἀπλοῦν Ι ἐπειτα ὑπὸ τοῦ ἀπογράφαντος τὴν ἐπιγραφὴν, καὶ ἐκ τούτου ἡ ἀνάγνωσις, ὡς τῶρ φαίνεται εἰς τὰς ἐκδόσεις ΕΜΙ ΑΝΔΡΙΑΣ ἀντὶ ΕΜΗΑΝΔΡΙΑΣ. φέρει δὲ τὸ νόημα τοῦ λόγου α τοῦ αὐτοῦ λίθου εἶμαι ὁ ἀνδρῆς καὶ ἡ βᾶσις ἢ ἦτοι α ὄχι ἐξ ἑτέρου ὁ μὲν, ἐξ ἑτέρου ἢ δὲ η.

Ὅμως κριτικῆς τῆς Ἀγγλοῦ ἐπρόβλεπεν εἰς τὴν Κλασικὴν λεγομένην ἐφημερίδα (Classical Journal T. I, p. 94-100) νέαν τινὰ εἰκασίαν περὶ τῶν τριῶν πρώτων λέξεων ΟΑΥΤΟ ΛΙΘΟ. Βιάζει οὗτος ὅτι αὗται κεῖνται ἀντὶ ΟΙΥΤΟΣ ΛΙΘΟΣ, ὁ αὐτὸς λίθος, Ὀνομαστικῆς· ὁ δὲ ἀναλόγος τῶν Δωρικῶν Ἰππότα, Θεῆστα καὶ τῶν τοιούτων· καὶ ἐτεῦθεν καὶ διάφορον δίδει ἐξήγησιν· α ὁ αὐτὸς λίθος εἶμαι ὁ ἀνδρῆς καὶ ἡ βᾶσις η.

Ὅσον ἀγγίλους καὶ φρίνεται ἡ εἰκασία τοῦ ἀνωνόμου Ἀγγλοῦ, ἔχει τὸ ἀσθενὲς ὅμως ὅτι ἀπ' οὐδενὸς ἄλλου βοηθεῖται παραδείγματος εἰς ΟΣ ὀνόματος ἐκφαρομένου ἀνευ τοῦ Σ. Ἡ ἀραίρεσις τοῦ λακτικῶν συμφώνου ἀπαντᾷται κατὰ διαλεκτισμὸν ἀρχαῖον μόνον εἰς τὰ εἰς ας τῆς πρώτης κλίσεως ὀνόματα, εἰς τὰ ὁποῖα συμβαίνει τοῦτο καὶ ταυτικῶς τρόπον τινὰ διὰ τὸ νὰ ἐκφέρωνται καὶ τὰ θηλυκά αὐτῆς ὁμοίως, διὰ τὸ ὁμοῖον καὶ κυρία κατὰλήξις τῶν ὀνομάτων ἑκατέρου τοῦ γένους τῆς κλίσεως ταύτης ἤθελε θεωρεῖσθαι μᾶλλον τὸ α, ὡς τοῦτο δείχνουσι καὶ τὰ τῆς πρώτης Λατινικῆς ὀνόματα, ἐνῶ, τὸναντίον, εἰς τὴν δευτέραν κλίσειν καὶ τὰ θηλυκά ἀκολουθοῦσι τὴν κατὰλήξιν τῶν ἀρσενικῶν· καὶ ἐπειτα δὲν ἔπρεπεν ἡ ὑποτιθεμένη αὕτη Ὀνομαστικὴ τοῦ ἄρθρου νὰ ἔχῃ πρὸ αὐτῆς τὸ θασὺ Η, κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον γραφόμενον· διὰ νὰ μὴ προσθέσω καὶ ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ, οὔσα, ὡς εἶδα μιν, ἰσχυρὸν τρίμετρον, δεῖ ἤθελε πλέον ἔχῃ τὸ προσῆκον μέτρον διὰ τῆς ἀναγνώσεως ταύτης, ὅσον παράδοξος καὶ ἂν φαίνεται. Ἡ γνώμη μολοντοῦτο τοῦ Ἀγγλοῦ τόσον ἤρεσεν εἰς ἕνα τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνδόξων ἀρχαιολόγων Γάλλων, ὥστε νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι δι' ὅλου ἀποδέχεται καὶ συμμερίζεται αὐτήν. «J'avoue, λέγει Ῥαούλ ὁ Ῥοκκέτιος, (Deux lettres à Mylord Aberdeen sur l'authenticité des

inscriptions de Fourmont p. 51, note 1), j'avoue que je partage entièrement son opinion.» Καὶ εἰς τὴν ἀποδοχὴν καὶ τὸν συμμερισμὸν τοῦτον ἐκινήθη, διότι ἀπολογούμενος εἰς τὸν Παιναῖτον, ὁ ὁποῖος πολεμῶν τὴν γνησιότητα τινῶν ἀρχαιοτάτων ἐπιγραφῶν τῆς Φουρμοντιανῆς Συλλογῆς, εὐρισκόμενος εἰς ἄλλα κατ' αὐτὸν πλαστογραφίας τεκμήρια, καὶ τὴν γενικὴν ὀνομασίαν τινος ΚΑΛΙΚΕΡΑΤΟ (Καλλικράτους) ἀνευ τοῦ Σ ἐναντίον τῶν κανόνων τῆς γλώσσης, ἀπολογούμενος, ἐπαναλαμβάνων, ὁ Ῥοκκέτιος εἰς τὴν ἐνστασιν ταύτην, στοχάζεται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν λειψόσιμον Γενικὴν, ὑποθέτων ὅτι χάριν οἰκονομίας ἐσυγκόπτοντο εἰς ἀρχαῖα μνημεῖα ἢ παρελείποντο τινες χαρακτηρῆς, τῆς ὁποίας παραλείψεως μαρτύριον ἀρίθμητον πιστεύει νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ τῆς Κλασικῆς ἐφημερίδος δημοσιευθεῖσα ἐκείνη Ὀνομαστικὴ ὁ αὐτὸς λίθος εἰς ταύτην τὴν Δελφίαν ἐπιγραφὴν. Ἀλλὰ τοιαύτη οἰκονομία, ἂν ἀληθεύῃ, ἤθελεν ἔχῃ μόνον τόπον ἐν τῷ μέσῳ μᾶλλον τῆς λέξεως, παραλειπομένου ἑνὸς τῶν συμφώνων, ὅτε διπλᾶ, ἢ καὶ κένενός τυχόν φωνήεντος, ὡς φαίνεται γινόμενον τοῦτο ἐνίοτε εἰς πᾶν ἀρχαῖα μνημεῖα καὶ ἐπιγραφὰς καὶ νομίσματα. Οὕτως εἰς πετράδιον τοῦ Στοσχίανου Μουσείου τοῦ εἶδους ἐκείνου, τὸ ὁποῖον διὰ τὸ σχῆμα συνήθως ὀνομάζεται κίνθρος, ὅπου παριστάνονται πέντε ἀπὸ τοὺς ἐπὶ Θήβας ἥρωας, κεῖται ΦΥΛΙΝΙΣΣ ἀντὶ ΦΥΛΙΝΙΣΣ, τούτεστι Πολυκεῖνης (ἰδ. Winkelmann Stor. dell'arte T. I, p. 162, ἐκδ. Teja). Ἡ δὲ παράλειψις αὕτη ἔχει ἀρχὴν, ὡς φαίνεται, ἀπὸ τῆς Ἀσιανῆς γλώσσης καὶ ἀπὸ τὴν Αἰγυπτιακὴν ἀκόμη, εἰς τῆς ὁποίας τὰ Ἱερογλυφικά πολλά ἀνέγνωσεν ὀνόματα κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐκθεμένα Καμπολλίων (Champollion) ὁ νεώτερος. Εἰς τὸν Καμπεσιανὸν Ὀβελίσκον, τὸν ὑπὸ Αὐγούστου εἰς Ῥώμην μετακομισθέντα ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἀνεγνώσκειται μὲ τὴν μέθοδον τοῦ Καμπολλίωνος τὸ ὄνομα Ψαμμήτιχος, ἐνθα ὑπάρχουσι τὰ παραστατικά τῶν συμφώνων ΠΣΜΚΤ σχήματα (ἰδ. Revue Britann: Avril 1827). Ἀλλὰ καὶ ἡ παράλειψις ὅμως αὕτη, ἂν ἐπράττετο ἐνίοτε καὶ εἰς Ἑλληνικὰ μνημεῖα, οὐδέποτε εἶχε πάλιν χώραν εἰς τὸ χαρακτηριστικὸν μέρος τῆς καταλήξεως· θεωρεῖται τοῦτο τοῦλάχιστον εἰς ἐπιγραφὰς μόνον νομισμάτων, ὅπου τὸ στενὸν τοῦ διαστήματος δὲν ἐσυγχώρει νὰ χαρασσεται ὀλοκλήρως ἡ λέξις. Πῶ δυνατό ὁ βῆθεις σοφὸς νὰ ὑπερασπίσῃ ἀρκούντως τὴν γνησιότητα τῆς εἰς ο γενικῆς εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τοῦ Φουρμοντίου, ἀπαντῶν μόνον ὅτι τὰ ὀνόματα ταῦτα εἶχαν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους κλίσειν ἐπαμφοτερίζουσαν, Καλλικράτους καὶ Καλλικράτους, ὡς καὶ μετέπειτα εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πολλὰ τοιαῦτα. Οὐδὲ μόνον τὸ ὄνομα τοῦτο εὐρίσκειται εἰς τὰς ἐπιγραφὰς ἐκείνας μὲ τοιαύτην κλίσειν· εἰς αὐτὰς προσέτι ἀπαντῶσιν, ἂν γνήσια, Εὐρυκράτες, Αἰκαμανεο, Κλεομανεο, τὰ ὁποῖα, ἀφ' οὗ μετέβησαν εἰς τὴν πρώτην, διέλυσαν καὶ τὴν λέγουσαν ου εἰς εω, ὡς τὰ τῆς αὐτῆς εἰς τὸν Ἡρόδο-

τον, Ἀστυάγειω, Καμβύσειω, καὶ τὰ ὅμοια. Ἐπι-
στρέφω εἰς τὸ προκείμενον.

Ὅχι εἰς ὀλίγην ἀπορίαν προσέτι ἐνέβαλε τοὺς
ἀρχαιολόγους ἡ θέσις τοῦ F πρὸ τοῦ Y εἰς τὴν
λέξιν ΑΓΥΤΟ, ἐνῶ παντοῦ αὕτη γνωρίζεται δι-
σύλλαβος. Ἐκ τούτου ὁρμηθεὶς ὁ Δωσίσιος (ἐνθ. ἀ-
νωτ.), κρατεῖ πολλὰ ὑποπτον τὴν γραφὴν, καὶ πεί-
θεται νὰ ἐχαράχθη κατὰ πρῶτον ἡ λέξις ΑΓΤΟ.
Ἐπειτα δὲ ἀπὸ νεωτέραν χεῖρα νὰ ἐπροστέθῃ τὸ Y
πρὸς δεῖξιν, ὡς λέγει, τῆς δυνάμεως, ἥτις πρέπει
ν' ἀποδίδεται εἰς τὸ F σπανιωτέρως ἀπαντώμενον.
Ὁ λόγος οὗτος ἐν μὲν ἀπ' ἐξυτοῦ ἀνίκανος, ὅμοιος
καὶ ἀπὸ νεωτέραν χεῖρα ἀν ἦτο προσθεμένον τὸ Y,
ἔπρεπεν αὐτὸ νὰ φαίνεται ἐπάνω τῆς λέξεως γα-
ρχυμένον, ὡς οὕτω φαίνονται καὶ εἰς ἄλλας ἐπι-
γραφὰς τὰ προσθεμένα τυχὸν γράμματα. Ἄλλοι
δὲ, οἱ μὲν καταδικάζοντες, οἱ δὲ καὶ δικαιόνοντες
τὴν γραφὴν, ἐξηνέχθησαν εἰς διαφοροὺς περὶ τού-
του γνώμας. Ὁ Παιναῖτος εἰς τὰ εἰς τὸν Ὅμηρον
προλεγόμενα (LXXV) θέλει ὅτι ὁ χαρακτὴς, τα-
λαντευόμενος μεταξὺ τῆς ἀρχαίας διὰ τοῦ F γρα-
φῆς τῆς διφθόγγου ΑΥ καὶ τῆς διὰ τοῦ Y νεωτέ-
ρας, καὶ διαστάζων ποίαν νὰ προτιμήσῃ, ἐμεταχει-
ρίσθη καὶ τὰς δύο. Ἄλλοι ἔκριναν ὅτι ἐκ παρακ-
λήλου ἐχάραξε καὶ τὰς δύο φωνὰς διὰ νὰ δώσῃ,
λέγουσιν, δασυισμόν περισσότερον εἰς τὸν φθόγγον τοῦ
Y, καὶ ἄλλοι πάλιν ὅτι ἐξ ἀπροσεξίας ἐσυνέβη ἡ
διπλῆ γραφὴ, καὶ τέλος ὁ Θείσιος (Griech. Gr.
§ CLX) ἀποδέχεται τὰ δύο γράμματα FG ὡς πα-
ραστατικά ἐνός καὶ μόνου τοῦ F, ὡς δηλοῦν νὰ
ἦτο ἡ λέξις γραμμὴν ἀπλῶς ΑΓΤΟ.

Ἐάν αὕτη μόνη ἡ ἐπιγραφὴ ἐσώζετο, εἰς τὴν ὁ-
ποίαν τὸ F νὰ εὐρίσκειται πρὸ τοῦ Y, ἦτοι ἡ συλ-
λαβὴ ΑΥ νὰ γράθεται ΑFY, ἴσως ἤθελε κλίνη τις
ν' ἀποδώσῃ τὴν τοιαύτην τοῦ διγύμματος θέσιν
καὶ εἰς λάθος τοῦ χαρακτῆρος, ἀπ' οὗ βέβαια ἤρ-
κει τὸ ἐν ἢ τὸ ἄλλο τῶν γραμμάτων πρὸς ἐκφρα-
σιν τῆς ΑΥ συλλαβῆς. Ἄλλ' εἰς ἡμᾶς τὴν ὑπάρ-
χει ἐγνωσμένον καὶ ἕτερον μνημεῖον ἀρχαῖον, ὅπου
ἡ ΑΥ ὄχι ἀπαξ, ἀλλὰ πεντάκις ἢ ἐξάκις παριστά-
νεται μετὰ παρενθήκης τοῦ διγύμματος, ΑFY. Τὸ
μνημεῖον τοῦτο, ἐπιγραφὴν ἐκ τῶν χοραγικῶν τῶν
εὐρεθεισῶν ἐν Βοιωτίᾳ, ἐκδοθὲν τὸ πρῶτον ἀπὸ τὸν
ἡμέτερον Μελέτιον (ἴδ. Γεωγρ. σελ. 337 τοῦ Β'.
τ' μιν τῆς νεωτ. ἐκδ.), μετεξέδωκεν ἀπ' αὐτοψίας
ὁ Κλάρκιος εἰς τὰς Περιοδείας αὐτοῦ (Travels. Vol.
IV. p. 158) ὁρθότερον, καθότι εἰς τὸν Μελέτιον
τὸ F παριστάνεται κατ' ἐσφαλμένην ἀνάγνωσιν ἢ
τύπωσιν, ὡς Ε. Αὐτοῦ λοιπὸν μὲ παρομοίαν θέσιν
τοῦ διγύμματος καίται ΡΑΨΑΦΥΔΟΣ, ΑΥΛΑΦΥ-
ΔΟΣ, ΚΙΘΑΡΑΦΥΔΟΣ, ΤΡΑΓΑΦΥΔΟΣ, ΚΟΜΑΦΥ-
ΔΟΣ. Οἱ Βοιωτοὶ, ὡς γνωστὸν ἀπ' ἄλλα καὶ ἀπὸ
τὰς Ὀρχομενίας ἐπιγραφὰς, ἐμεταχειρίζοντο ἀντὶ
τῆς ΟΙ διφθόγγου τὸ Y, ὥστε τὰ ἀνωτέρω ἰσοδύ-
ναμοῦσιν ὡς ἐάν ἦσαν γραμμὴν ῥυψκοιδῶς, αὐλα-
κοιδῶς καὶ καθεξῆς. Τώρα, ἐάν εἰς τὰς ἀνω Βοιωτι-
κάς μορφαί, τὰς διὰ τοῦ Y, ἔλειπε τὸ πρὸ αὐτῶν
δίγυμμα F, ἤθελε βέβαια τὸ ΑΥ προφέρεσθαι εἰς μίαν

συλλαβὴν αὐ, καθὼς αὐτὸ τοῦτο τὸ ΑΥ προφέρεται
οὕτως εἰς τὴν πρώτην τοῦ ΑΥΛΑΦΥΔΟΣ τῆς αὐτῆς
ἐπιγραφῆς, καὶ ὄχι πλέον εἰς δύο συλλαβὰς αὐ, δη-
λοῦν σοι, πρὸς τὸ ὅποιον ἀντιστοιχεῖ μεταξὺ λοι-
πὸν τῶν δύο γραμμάτων, τοῦ Α καὶ Y, ἐγχωροῦσε
κατὰ τὴν προφορὰν αὐτῶν τὸ φωνητικὸν στοιχεῖον
F, τὸ ὅποιον παριστάνετο καὶ διὰ τῆς γραφῆς, ὡς
φαίνεται εἰς τὰ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἀνωτέρω φερθέντα
παραδείγματα, ὅπου ἡ μεταξὺ τοῦ Α καὶ Y παρεν-
θήκη τοῦ χαρακτῆρος τούτου ἀπετέλεσεν ἐξ ἀπαν-
τος δύο συλλαβὰς τὸ ΑΥ, ἐνῶ χωρὶς αὐτοῦ ἤθε-
λεν εἶσθαι μία, καθὼς μία ἐν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ
ΑΥΛΑΦΥΔΟΣ, καὶ ἤθελε πάντως συγχέεσθαι μὲ τὴν
αὐ δίσθογγον.

Ἐκ τούτων συμπεραίνω, ὅτι καθὼς εἰς τὴν Βοιω-
τικὴν διάλεκτον τὸ ΑΥ ἐπροφέρετο ποῦ μὲν ὡς
μία συλλαβὴ ποῦ δὲ ὡς δύο, διαιρούμενον διὰ πα-
ρενθέσεως τοῦ διγύμματος, τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς
τοὺς χρόνους, ἢ καὶ εἰς τὸν τόπον ὅπου ἐξῆ ὁ γρα-
φεὺς ἢ ὁ γλύπτῃς τῆς Δηλιακῆς ἐπιγραφῆς, τὸ αὐ-
τὸ ΑΥ εἰς τὴν λέξιν αὐτῆς ἐπροφέρετο ὡς δύο συλ-
λαβὰς αὐ, ὥστε ὄχι δισύλλαβον ἀλλὰ τρισύλλα-
βον νὰ ἐκφωνεῖτο τὸ αὐτὸς, αὐτὸς διπλαθῆ, καὶ διὰ
τῆς παρενθήκης τοῦ F ἀφ' αὐτοῦ, παρενθήκης ταύτης
πολλὰ ἀναγκάζει πρὸς ἐκκοπὴν τοῦ γάσματος, τὸ
ὅποιον ἐπρόκυπτε, προφερομένου τοῦ ΑΥ ὄχι εἰς
μίαν πλέον ἀλλ' εἰς δύο συλλαβὰς, καὶ πρὸς διά-
κρισιν ἀκόμη τοῦ διφθόγγου αὐ ἀπὸ τοῦ μονοφθόγ-
γου αὐ. Οὐδὲ παράξενον νὰ ἐκφωνεῖτο δισυλλάβως
ἡ πρώτη τοῦ αὐτοῦ εἰς κανὲν τῆς ἀρχαίας Ἑλλά-
δος μέρος, καθὼς καὶ ἀπὸ τοῦς Ἴωνας εἰς δισύλ-
λαβον διελύετο ἡ δευτέρα τῆς συνθέτου ἀντωνυ-
μίας ἑαυτοῦ (ἐωυτοῦ). Εἰς ἐπιγραφὴν τῆς Λέρου ὁ
Ῥόσιος (Inscr. Gr. fasc. II, n° 188) ἐστοχάσθη
νὰ διέκρινε χαραγμένον ΔΟΤΟΥΣ καὶ ΤΑΟΤΑ ἀντὶ
ΑΥΤΟΥΣ καὶ ΤΑΥΤΑ, τὸ ὅποιον ἐπιβεβαιώνεται
ἀπὸ ἄλλους τοιοῦτους τρόπους γραφῆς διφθόγγων,
ὅσον ΦΕΟΓΕΙΝ ἀντὶ ΦΕΥΓΕΙΝ ἐν Ἀμφιπόλει ἐπι-
γραφῇ (C. I, n° 2008), ΕΟΗΑΜΟΝΟΣ ἀντὶ ΕΥ-
ΗΑΜΟΝΟΣ ἐν Βοσπορικῷ λίθῳ τῆς Φαναγορείας
(αὐτ. n° 2,121). Ἐκφωνοῦντο λοιπὸν δισυλλάβως
ἡ ΑΥ καὶ ἡ ΕΥ δίσθογγος ἀπὸ λαοῦς τινος Ἑλλη-
νικοῦς, καθὼς ὄλονεν καὶ σήμερον τῆς ἀντωνυμίας
αὐτοῦ ἡ πρώτη ἐκφωνεῖται δισυλλάβως ἀπὸ τοῦς
περὶ τὸν Πόντον ὁμογενεῖς ἡμῶν αὐοῦτος ἀντὶ αὐτοῦ
ἐκφέροντας.

Ἡ διὰ τοῦ διγύμματος διάκρισις τοῦ ΑΥ εἰς
δύο συλλαβὰς, ΑFY, δείχνει φανερά ὅτι τὸ ΑΥ
χωρὶς τὸ ῥηθὲν διακριτικὸν ἐπροφέρετο κοινῶς ἐνω-
μένως, ὡς τὸ προφερόμενον, ἐξω τῶν Τραπεζουντίων,
ὅλοι ἡμεῖς τὴν. Ἐνι λοιπὸν τὸ ΑΓΥΤΟ τῆς Δη-
λιακῆς ἐπιγραφῆς, τὸ ὅποιον παρήγγε δυσχερείας
καὶ ἀκυλοῦθις ὑποθέσεις διαφορῶς, γενικῆ πτώσεως
αὐτοῦ (αὐτοῦ), ἐκφερομένη τρισυλλάβως κατ' ἀρχαί-
σμων ἢ κατὰ τοπικὴν ἰδιαιτέραν συνήθειαν.

3. Ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ Ναρμανοῦ Κίονος.

Κατὰ μῆκος εἰς τοὺς ἀδλακας ῥαβδωτοῦ τινος

κίονος τῆς ἐν Βενετία Νανιανῆς Συλλογῆς, φερθέντος ἐκεῖ ἀπὸ τὴν νῆσον Μῆλον, κειμένου δὲ τῶρα μετ' ἄλλων ἀρχαίων τῆς αὐτῆς Συλλογῆς εἰς τὸ Τραπεζοῦ Παλάτιον, εὑρίσκεται χαραγμένη ἐπιγραφὴ ἀποτελοῦσα ἐπίγραμμα, ἐκ δύο στίχων συγκείμενον, τοῦ μὲν ἠρωϊκοῦ, τοῦ δὲ ἐλεγείου. Οἱ χαρακτῆρες τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης εἶναι ὅμοιοι μὲ τῆς βουσοροφιδῶν Σιγαικῆς τοῦς χαρακτῆρας. Ἐχει δὲ οὕτως, ὡς τελευταῖον ἐξέδωκεν αὐτὴν ἀπ' αὐτοψίας Βιρηνάκιος ὁ Θεΐσιος (ιδ. Griech. Gr. p. 51).

ΠΑΙΔΙΟΣ ΕΚ ΠΗΝΑΝΤΟΙΔΕΚΣΑΙΤΟΛ
ΑΜ. ΝΠΗΣ ΑΓΓΑΛΜΑ
ΣΟΙ ΓΑΡ ΠΕΥΚΗΟΜΕΝΟΣ ΤΟΥΤ
ΕΓΕΛΕΣΣΕ. ΡΟΠΗΟΝ

ἦτοι·

Παι Διος Εκραντος δεξι τοδ αμ|ε]νφει ἀγαλμα
Σοι γαρ επευχομενος τοττ ετελεσε. ροφον

Εἰς τὸ χάσμα ὅμως, τὸ πρὸ τῆς τελευταίας λέξεως, τὰ ἀρχαιότερα ἀπόγραφα ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα Γ ἢτοι τὸ ὅλον τῆς λέξεως ΤΡΟΠΗΟΝ.

Ἐνταῦθα τὸ Φ καὶ τὸ Χ παριστάνεται διὰ τῶν συνιστανόντων αὐτὰ γραμμάτων ΠΗ, ΚΗ, ὡς δηλαδὴ τὸ πάλαι ἐγράφοντο αἱ φωναὶ αὗται κατὰ τὴν Σχολιαστὴν Διονυσίου τοῦ Θρακῆς πρὸ τῆς εὐρέσεως τῶν ἰσοδυνάμων μονογράμμάτων (ιδ. Villos. Anecd. T. II, pag. 161, Priscian. L. 1. cap. de numero litterarum). ἡ ὁποία γραφὴ ἐσυνειθίσθη κοινῶς ἀπὸ τοῦς Ῥωμαίους ἔπειτα πρὸς παράστασιν τῶν Ἑλληνικῶν Θ, Φ, Χ, (ΓΗ, ΡΗ, ΣΗ). Καὶ ὑπάρχει, ὡς σημειώσωμεν, τὸ μόνον ἀρχαῖον μνημεῖον ἢ ἐπιγραφὴ αὕτη, ὅπου τὸ Φ καὶ Χ φαίνονται οὕτω γραφόμενα. Τὸ μνημεῖον λοιπὸν, ἂν ὄχι ἀρχαιότερον τῶν δύο τούτων γραμμάτων, ἐνὶ τοῦλάχιστον ἐκείνων τῶν χρόνων, κατὰ τοὺς ὁποίους, ἀγκαλὰ παραδεγμένα εἰς ἰδιαιτέραν καὶ δημοσίαν γραφὴν ἀπὸ τοῦς Ἴωνες τῆς Ἀσίας τὰ συμπληρωτικὰ τοῦ Ἀλφάβητου γράμματα, δὲν ἐσυνειθίζοντο ὅμως ἀκόμη ἀπὸ τοῦς λοιποῦς Ἑλληνας, ἀκαλουθῶντας τὴν ἀρχαίαν τοῦ γράφειν συνήθειαν εἰς τὰ δημοσία αὐτῶν μνημεῖα, ὡς παρατήρησα εἰς τὸν περὶ Σιγαικῆς ἐπιγραφῆς λόγον, ἀνθότου καὶ πρόπει αὐτὸ ν' ἀνάγεται εἰς τὴν ε. ἦ. ἦ καὶ τὴν ε'. ἰσως π. Χ. ἐκατονταετηρίδα.

Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἐξέδωκε πρώτην φοράν Ἰωάννης ὁ Ζανέτιος εἰς τὸ ἐπιγραφόμενον Antichissime Greche Iserizioni spiegate e indirizzate a S. E. il Sign. Giacomo Nani. Venez. 1755, 4°. ἔπειτα δὲ μετ' ὀλίγον καὶ ὁ Κορσίσιος, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι τε καὶ Κλήμης ὁ Βλάσιος (Biagi) εἰς τὸ Monumenta Graeca et Latina ex Museo Jac. Nanni Venet., Romæ 1787, 4°, καὶ τελευταῖον ὁ Βαϊκίσιος εἰς τὸ Σῶμα τῶν Ἐπιγραφῶν (n° 8). Διαφόρους δὲ ἔδωκεν εἰς αὐτὴν ἐξηγήσεις κατὰ καιροῦς οἱ πεπικιδευμένοι, ἐννοοῦντες αὐτὴν εὐχὴν Ἐκράντου τινος πρὸς τὸν Βάκχον ὅπως δεχθῆ τὸ ἀγαλμα οἱ μὲν τῆς τροφῆ αὐτοῦ Δευ-

κοθίας, ὡς στοχάζεται ὁ Θεΐσιος (ἐνθ. ἀν.) οἱ δὲ τοῦ τροφῆ αὐτοῦ Σειληνοῦ, ὡς ὑπέλαβον ἄλλοι πρότερον καὶ ὁ Κορσίσιος μάλιστα ἐν τῷ συντάγματι αὐτοῦ τῷ ἐπιγραφόμενῳ Spiegazione di due antichissime Iserizioni Greche, etc. Romæ 1756 4°. Ἐνόμισαν λοιπὸν οὗτοι ὅτι τὸ πρὸ τοῦ Ρ γράμμα εἰς τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς ἐπιγραφῆς δὲν ἦτο παρὰ τὸ στοιχεῖον Γ, καὶ ἐκ τούτου καὶ νόημα συνέλαβαν ἀρκετὰ ξενίζον, μάλιστα ὁ Θεΐσιος, ὅστις ἐξηγεῖ καὶ Διός, ἀπὸ τῶν Ἐκφραντων, δεξι τοῦτο τὸ ἀμειμπτον ἀγαλμα, διότι, μὲ τὸ νὰ ἔταξεν εἰς σὲ τοῦτο, αὐτὸς ἐξετέλεσε τὴν τροφὸν σου. ἢ Ἐνὶ περιττὸν νὰ σημειώσωμεν ὅτι τὸ παράξενον τοῦτο νόημα ἀπαιτοῦσε καὶ τὴν μετοχὴν εἰς ἄοριστον, ἐπευχόμενος, ὄχι εἰς τὸν Ἐνεστῶτα, ἐπευχόμενος. Ὁ περικλητὸς δὲ Βαϊκίσιος (C. J. p. 8), ἐκλαμβάνων τὸ στοιχεῖον ἐκεῖνο ὡς Γ, ἀναγινώσκει ΓΡΟΠΗΟΝ γρόφων, κατὰ Δωρικὴν δηλαδὴ τροπὴν τοῦ α εἰς ο ἀντὶ γράφων· καὶ ἐξηγεῖ πρῶτον μὲν γλόφων ἢ ξέων, ἐννοῶν τὴν ξέσιν αὐτὴν τοῦ κίονος εἰς ῥάβδους, μὲ ὅλον ὅτι, ἐκ τοῦ ἐπιγράμματος γίνεται φανερόν νὰ ἐξετέλεσεν ὁ Ἐκραντος τὸ ἀγαλμα τοῦ παιδὸς τοῦ Διός, ὄχι δὲ νὰ ἐξέσεν ἀπλοῦν τὸν κίονα διὰ νὰ λάβῃ τὸ γράφειν τὴν σημασίαν τοῦ ξέσιν. Ἐπειτα δὲ ὁ αὐτὸς πάλιν ἐξηγεῖ ξωγραφῶν, μὲ ὑπόθεσιν ὅτι τὸ ἐπικείμενον ἀγαλμα ἦτο ζωγραφημένον. Ὅμως, οὐδὲ, καὶ ἂν ἠλείφοντο ἐνίοτε τὰ πρόσωπα τῶν ἀγαλμάτων μὲ χρῶμα, καθὼς μὲ ἐρυθροῦν ἢ μιλτινῶν ἀναφέρει ὁ Παυσανίης (Κορ. κερ. Β'). νὰ ἐφαίνοντο εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ξόανα τοῦ Διονύσου χρωσμένα, καὶ καθὼς μὲ τὸ αὐτὸ χρῶμα ἦτο ἀλειμμένον τὸ ἀγαλμα τοῦ Καπετωλίνου Διός, ὡς σημειώνει ὁ Πλίνιος (L. XXXIII, cap. VII), φέρει πάλιν εἰς ὑπόθεσιν τοιαύτης ἀλοιφῆς ἢ χρώσεως ἢ ἐννοια τοῦ δευτέρου ἡμιστιχίου. Ὁ λόγος εἰς αὐτὸ γίνεται προφανῶς περὶ ὄχι τινὸς ἐν μέρει, ἀμυῆ ὀλοτελοῦς ἐξεργασίας, πρὸς δὴλωσιν τῆς ὁποίας ἀνάριστον ἔθελεν εἶσθαι ν' ἀναφέρεται ἀπλοῦν τι μόνον συμβεβηκὸς, οἷον τὸ τῆς γραφῆς.

Ὀλίγον τι πιθανώτεροι ἔρχονται, οἵτινες ἐξέλαβαν τὴν λέξιν ὡς κύριον ὄνομα Τρόφων ἢ Γρόφων, ἐννοοῦντες νὰ ἐπροσφέρῃ μὲν τὸ ἀγαλμα ἀπὸ τῶν Ἐκφραντων, ἀλλὰ νὰ ἐξετελέσθῃ ἀπὸ τῶν τεχνίτην, τὸν φέροντα τὸ εἰκασθὲν ἐκεῖνο κύριον ὄνομα. Πλὴν καὶ οὕτω φαίνεται πάλιν πολὺ ἀσυνάρτητον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἐκράντου, ὅστις προσφέρει τὸ ἀμειμπτον τοῦτο ἀγαλμα, νὰ μὴ πρόσκειται κανὲν ἐκφραστικὸν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐλαβείας αὐτοῦ ἢ εὐγνωμοσύνης, ἀλλὰ τοῦτο, καθὼς εἴμπορε νὰ σημαίνει τὸ ἐπευχόμενος, ν' ἀποδίδεται ἐξεναντίας εἰς τὸν τεχνίτην. Εἰς τὸν ἀναθέτοντα μᾶλλον ἀρμόζει τὸ ἐπευχέσθαι, ὄχι εἰς τὸν γλύπτην.

Ἄλλὰ πρὶν ὅμως ἔλθω εἰς τὴν πιθανὴν γραφὴν τῆς λέξεως, ὡς ἐξετάτω πρότερον τὴν σημασίαν καὶ τὴν σύνταξιν τῶν λοιπῶν τοῦ δευτέρου στίχου. Ὁ Βαϊκίσιος (ἐνθ. ἀν.), περιστρέφων τὸν νοῦν τῶν λέξεων α σοὶ γὰρ ἐπευχόμενος τοῦτ' ἐτέλεσε ν, μεταφράζει αὐτὰς λατινιστὶ, tibi enim supplicans

hoc perfecit sculpendo, ἦτοι, διότι σὲ ἱκατεύων τοῦτο ἐξετέλεισε γλύφων. Ἐνι ἀδιάφορον τῶρα ἂν μόνος του ὡς τεχνίτης, ἢ δι' ἄλλου ἐξεργάσθη τὸ ἄγαλμα ὁ Ἐκφάντος. Ἡ δυσχέρεια δὲν καίται εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ῥήματος ἐτέλεισεν. Ἄλλὰ τί νόημα ὀρθὸν ἤθελε προκύψῃ μὲ τὸ νὰ εἴπῃ τις ἐτελείω-σε τὸ ἔργον τοῦτο ὁ Ἐκφάντος δεόμενος καὶ παρακαλῶν καὶ ἱκατεύων; Ἰπάγει νὰ εἴπῃ ἄρα γε ὅτι εἰς τὴν ἐργασίαν δὲν ἔκλυεν ἄλλο τι, παρὰ ὅλον νὰ προσεύχεται καὶ νὰ παρακαλῇ; Τὸ ἐπεύχομαι ἔχει μὲν τὴν σημασίαν τοῦ ἀπλῶς προσεύχομαι καὶ ἱκατεύω, ἀλλὰ ἔχει ἀκόμη καὶ τοῦ, ἐπευχὴν ποιῶμαι, ἦτοι τάσσω καὶ ὑπόσχομαι νὰ ἐκπληρώσω τι, καὶ πολλάκις ἀκόμη τοῦ καυχῶμαι εἰς τι ἢ διὰ τι. Ἡ πρώτη τῶν σημασιῶν τούτων δὲν ἀρμόζει ἐνταῦθα, ὡς ἤδη ἐπαρκτήρησα, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων δύο, δύναται μὲν ἢ τελευταία ν' ἀρμόζῃ ὅπως οὖν μὲ ἔννοιαν, οἷον εἰς σὲ καυχώμενος, ἢ σὲ ἔχων κἀρχημα, καὶ ὡς ἠθέλομεν εἴπει κοινῶς, καμάριον, ἔφερον εἰς τέλος τοῦτο τὸ ἄγαλμα ὁ Ἐκφάντος. Ἀλλὰ προσφορωτέρα πολὺ ἤθελεν εἶσθαι ἡ σημασία τῆς εὐχῆς, ἦτοι τοῦ τάγματος, ὡς λέγομεν, καὶ κατὰ ταύτην τὴν σημασίαν ὁ Ἐκφάντος προσφέρων τὸ ἄγαλμα εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Διὸς τὸν παρακαλεῖ νὰ τὸ δεχθῇ, διότι, λέγει, αὐτὸ ἐξετέλεισεν, ἐκπληρῶν εὐχὴν (votum), τὴν ὁποίαν ποτὲ ἔκαμεν εἰς ἐκεῖνον τὸν Θεόν. Τοιούτων δὲ εἰς εὐχῆς ἀναθημάτων ἢ χρῆσις κοινὴ, ὡς φαίνεται, διὰ νὰ παραλείψω ἄλλα, καὶ εἰς ἐπίγραμμα τοῦ Πλάτωνος (Ἄνθολ. γί., 43), ἐνθα ὁ λόγος περὶ ὁδοιπόρου, ὅστις βιάτραχον χαλκῶν ἀνέθηκεν ὡς εὐχὴν,

βιάτραχον
χαλκῶ μορφώσας τις ὁδοιπόρος εὐχος ἔθηκε
καύματος ἐχθροτάτην δίψαν ἀκεσσάμενος.

Λέγει δὲ καὶ περὶ τοῦ αὐθιάδου ὁ Θεόφραστος (ἰε.) « δεινὸς δὲ καὶ τοῖς Θεοῖς μὴ ἐπεύχεσθαι », ἐννοῶν δηλ. ὅτι φθάνει ὁ τοιοῦτος εἰς τόσαν ἀπόνοιαν, ὡς τε καὶ εἰς τοὺς Θεοὺς νὰ μὴ κάμνη ἐπευχὴν, ἦτοι τάγμα ἐπὶ ἀπαλλαγῇ αὐτοῦ ἢ ἀπὸ ἀσθενείας ἢ ἀπὸ κινδύνου καθυπόθεσιν. Ἀλλ' ἄς ἐλθῶ τῶρα εἰς τὴν τελευταίαν λέξιν, τῆς ὁποίας καὶ χάριν ἐνάστησα τὴν μικρὰν ταύτην διατριβὴν.

Ἡ ἀληθὴς γραφὴ τῆς λέξεως ΤΡΟΠΗΘΝ, κατὰ τὴν ἰδικὴν μου κρίσιν, ἐνι ΠΡΟΤΗΘΝ, πρόφρων δηλ. ὄχι δὲ γράφων, ἢ Γρόφρων οὔτε τροφόν ἢ Τρόφων. Τὸ πρόφρων, ὡς ἀναγινώσκω ἐκλαμβάνων τὸ γράμμα Τ μηδὲν ἄλλο παρὰ τὸ ἀρχαϊκὸν Π, ἀποσπᾶν τὸ βραχύτερον σκέλος ἐκ παλαιώσεως, ὑπάρχει τὸ αὐτὸ καὶ πρόφρων, ἐπιθέτως ἢ ἐπιρρήματικῶς λαμβανόμενον εἰς τὴν σημασίαν τοῦ πρόθυμος, προθύμως καὶ εὐχαρίστως. Ἡ ἐκθλιψίς τοῦ ρ ἀπὸ τὴν λέξιν ὑπῆρχε τῶν Δωριέων κατὰ τὸν Κορίνθου Γρηγόριον (Dial. p. 462. Schaefer) « ἢ δὲ ἐκθλιψίς τῶν Δωριέων μόνον ἐστίν, οἷον σκῆπτρον σκᾶπτρον », περὶ τοῦ ὁποίου τούτου πάθους λαλῶν ὁ Ματταῖρος (Gr. Dial. p. 146) προσσημαίνειν παράδειγμα ἄλλο ἐκ τοῦ Κελλυμάχου (Τεμ. CCC, Reutl.) τὸ, κύρελα

ἀντὶ κρύφελα. Τῶρα ἡ ἐκθλιψίς τοῦ ρ ἐνταῦθα δύναται καλῶτα νὰ ὑπάρχη ὁρισμὸς, ὅστις καὶ οὐδὲν παράδοξον νὰ καίται εἰς ἐπιγραφὴν τῆς Μήλου, ἀποικίας οὔσης παλαιῶθεν τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς ἀπὸ τὸν Θουκυδίδην μακρόθυμον (βιβλ. ε. κεφ. 81). Βέβαια τὸ πρόφρων εἰς τὸ Δωρικὸν ἢ ἀρχαϊκὸν αὐτοῦ σχῆμα δὲν εὐρίσκαται εἰς τὰ λεξικά σήμερον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀλλ' ὁ Ἡσύχιος, ὅστις μᾶς ἐφόλαξε πολλὰς τῶν διαλέκτων ἀρχαίας λέξεις, ἔχει τὸ θηλυκὸν αὐτοῦ πρόφρασσα, α πρόφρασσα, πρόθυμος, εὐνοῦσα καὶ προνοηθεῖσα υ. Τὸ πρόφρασσα τοῦτο ταυτίζεται, παρὰ τὴν ἄλλοιψιν τοῦ ρ, μὲ τὸ Ὀμηρικὸν πρόφρασσα, τὸ ὁποῖον φέρει ὁ αὐτὸς λεξικογράφος ὀλίγον κατωτέρω μὲ ἐξήγησιν « πρόθυμος, εὐνοῦσα, διανοουμένη », καὶ δὲν πιστεύω νὰ ἐπανέλαβε δις τὴν αὐτὴν λέξιν, γράψας τάχα πρῶτον κατὰ λάθος πρόφρασσα, διότι καὶ τὰ δύο εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀλφαβητικὴν αὐτῶν σειρὰν, καὶ μὲ διαφορὰν εἰς τὰς λέξεις τῆς ἐξηγήσεως ἀλλ' ἐξάπαντος ἐσημαίωσεν αὐτὴν ὡς τύπον διαλεκτικὸν διάφορον τοῦ, πρόφρασσα. Καθὼς τούτου λοιπὸν ἀρσενικὸν εἰς χρῆσιν δὲν φαίνεται ἄλλο παρὰ τὸ, πρόφρων, οὕτως ἀρσενικὸν τοῦ, πρόφρασσα, ἐπειδὴ ἐνὶ ἡ αὐτῇ λέξει τῇ ἄλλοιψει τοῦ ρ, δὲν πρέπει ἀναλόγως νὰ ὑπάρχη ἄλλο ἀμμή τὸ πρόφρων, τὸ ὁποῖον ἔχει, καθὼς τὸ θηλυκὸν του, τὸ ἐν μέσῳ ρ, ἐκθλιμμένον, κατ' ἔθος Δωρικὸν, ὡς ἐπαρκτήρησα ἀνωτέρω. Σημαίοντι δὲ ὅτι τὸ πρόφρων, τὸ ταυτικὸν τοῦ πρόφρων, καίται μετὰ ῥήματος τῆς αὐτῆς, ὡς εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, σημασίαν ἀκόμη καὶ παρ' Ἀπολλωνίῳ (Ἄργ. Α', 898)

... Λίπε δ' ἡμῖν ἔπος τό κεν ἐξανύσαιμι
πρόφρων, ἦν ἄρα δὴ μεθεοὶ δώωσι τεκέσθαι.

Ἡ ἐπιγραφὴ λοιπὸν κατὰ ταῦτα θέλει ἀναγινώσκεσθαι εἰς τὸν ἐξῆς γρηγομένη καὶ στιζομένη τρόπον.

Παῖ Διός, Ἐκφάντω δέξαι τοδ' ἀμεμφές ἄγαλμα
σὺ γὰρ ἐπευχόμενος τοῦτ' ἐτέλεισσε πρόφρων.

ἦτοι, υἱὲ Διός (Ἀπολλων ἢ Βάκχε ἢ Ἐρικῆ), δέξου ἀπὸ τὸν Ἐκφάντων τοῦτο τὸ ἀμεμπτον ἄγαλμα διότι, εἰς σὲ οὗτος ἀπευθάνων εὐχὴν (τάγμα) καὶ ἐκπληρῶν αὐτὴν, ἔφερον αὐτὸ εἰς τέλος πρόθυμος καὶ μὲ εὐχάριστον καρδίαν. Ἡ Δωρικὴ Ἐκφάντω, ἀντὶ παρ' Ἐκφάντου ἔχει τὴν σύνταξιν αὐτῆς πρὸς τὸ δέξαι, καθὼς καὶ εἰς τὸ ἐπίγραμμα τῶν Λακεδαιμονίων, τὸ χαραγμένον εἰς τὸν παρ' αὐτῶν ἀνατεθέντα Δία ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἀπόθεν τὸ μετέγραψεν ὁ Πανσανίας (Ἡλεικ. ΚΔ') ἔχον οὕτως:

Δέξο, ἀναξ Κρονίδα Ζεῦ Ὀλύμπιε, κελὸν ἄγαλμα
ἰκάφ θυμῷ ταῖς Λακεδαιμονίοις·

ἢ ὁποία σύνταξις ὑπάρχει πάλιν ἡ Ὀμηρικὴ (Ιλ. Β'. 186).

δέξατο οἱ σκῆπτρον πατρῷον ἀφθιτον αἰεὶ.
Σημειώτεον προσέτι ὅτι ἀρχαϊκῶς εἰς τὴν λέξιν AMENPHES, ἀμεμφές, τὸ ν μὲναι ἀτρεπτον πρὸ τοῦ ρ, πιθανῶς κατ' ἰδιαιτέραν τινὰ προφορὰν. Οὕτως εἰς τὴν Ἡλεικὴν ἐπιγραφὴν, ἄλλο τέσον ἀρ-

χαίαν, κείται ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ ΣΥΝΜΑΧΙΑ, ἀντί-συμμαχία, καὶ στίχῳ ἕκτῳ ΟΛΥΜΠΙΟΙ, ἀντί-Ὀλυμπία. Εἰς νεωτέρως ὅμως ἐπιγραφάς ὁ τρόπος αὗτος τοῦ φυλάττειν τὸ Ν πρό τῶν χειλικῶν ἢ ὑπερωϊκῶν γραμμάτων ἀτρεπτον, εἰσέχθη καὶ κατ' ἀντιπαύσειν ἀρχιότητος, ἀν' ὅχι κατ' ἰδιωτισμὸν μοναχὰ ἐκφωνήσεως.

ΧΡ. ΦΙΑΝΤΑΣ.

ΕΛΟΪΖΑ ΚΑΙ ΑΒΕΛΑΡΔΟΣ.

(Τίτλος. Βλ. φολλ. 183, σελ. 341.)

—000—

Η'.

Ἡ θυσία ἐτελέσθη. Ἡ σκιά τοῦ μοναστηρίου ἐκάλυψεν ἀκολουθῶς τὴν Ἐλοΐζαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, δίκην πυρᾶς ἀφανοῦς μὲν, ἀλλὰ μηδέποτε σβεσθείσας. Ὁ δὲ Ἀβελάρδος ἔφερον ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Διονυσίου, τὴν ἀνψυχίαν, τὰς γνώσεις, τὴν φιλοδοξίαν του, τὴν αὐτὴν μὲν πάντοτε ἀλλὰ μόνον φύσιν μεταβάλοῦσαν, καὶ τὸν ἀτίθασσον ἐκείνον ζῆλον τῶν κεινοτομιῶν δι' ὧν οἱ νεόφυτοι τρονοῦσι πολλάκις ὅτι ἐξαγοράζουσι τὰ παραπτώματά τω. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ διδασκαλίαι του ἤρεθισαν τοὺς διεφθαρμένους μοναστάς τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ εἰς γειτονικὸν μετόχιον τῆς μονῆς ἐκείνης εἰς Deuil. Ἐκεῖ, ἐπανήγειρε τὴν φιλοσοφικὴν ἐδραν του, καὶ ἐπλήρωσεν ἐκ νέου τὰς σχολὰς τῆς ἐκκλησίας διὰ τῆς φήμης τῶν διδασκαλιῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν νεωτερισμῶν του.

Ταῦτα ἐσκανδάλισαν τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις ἐν συνόδῳ καταδίκασεν αὐτὸν πανδήμως. Μετ' ἐξορίαν δὲ, ἥς τινος ἀπήλλαξεν αὐτὸν ὁ ἐξαρχος τοῦ Πάπα, εἰς τὴν κατὰ κλειστον μονὴν τοῦ ἁγίου Μεδάρδου, κατέφυγεν, ὑφ' ἐνὸς μόνου ἀκολουθούμενος μαθητοῦ, εἰς ἔρημὸν τινα τῆς Καμπανίας.

α Ἐκεῖ, λέγει, παρὰ τὸ χεῖλος ποταμίου, σκιαζομένου ὑπὸ δρυῶν καὶ καλαμώνων, ἔκτισα μὲ τὰς χεῖράς μου εὐκτῆριον μικρὸν οἰκίσκον ἐκ κλαδίων καὶ καλάμης. Ἦμην μόνος καὶ ἠδυνάμην νὰ ψάλλω μετὰ τοῦ προφήτου· α Ἔφυγον, ἐμακρύνθην, καὶ κατέκησα τὴν ἔρημον! »

Ἀλλ' ἐπὶ πολὺ δὲν διέμεινε μόνος· διότι ἡ νεότης τοσαύτην εἶχε κατὰ τὸν αἰῶνα ἐκείνον δίψαν τῆς ἀληθείας, ὥστε ἐπρέξε ν' ἀνακαλύψῃ τὸ ἀναχωρητήριον τοῦ φιλοσόφου.

α Ὅτε ἔμαθον τὸ κηταρόγιόν μου οἱ μαθηταί μου, προσθέτει ὁ Ἀβελάρδος, συνέβρευσαν πενταχόθιν, ἐκ τε πόλεων καὶ ἀγρῶν, ἵνα κτίσωσιν ἐκυτοῖς ταπεινὰ κελλία εἰς τὴν ἔρημόν μου. Ἀφῆκον τὰς μαλακὰς στρωμνάς ἀντὶ χαμικυῶν ἐκ φυλλώματος, τὰς πολυτελεῖς τραπέζας ἀντὶ ἀγρίων χόρτων. Οὕτως, ὡς λέγει ὁ Ἅγιος Ἰερώνυμος, οἱ φι-

λόσοφοι τῆς ἀρχαιότητος ἔρευγον τὰς πόλεις, τοὺς κήπους, τοὺς εὐθαλεῖς ἀγρούς, τὰς τερπνὰς σκιάς, τ' ἄσματα τῶν πτηνῶν, τὴν δρόσον τῶν πηγῶν, τὰ μνηυρίζοντα βρύκια, ἵνα μακρύνωσιν ἀπ' αὐτῶν τὴν τέρψιν τῆς δράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς καὶ τὴν πλάνην τῶν αἰσθήσεων. Οὕτως οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν ἔζων μονῆρες ἐντὸς καλυβῶν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰορδάνου, ἐσθίοντες ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον, μακρὴν τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν. . . Ἀλλ' ὅσῳ πῦξανεν ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν μου τοσαύτω ὁ βίος των ἐγένετο ἅγιος καὶ καθιερούτο τῇ σπουδῇ. Καὶ ὅτε πλέον τὰ κελλία δὲν ἤρκοον εἰς αὐτοὺς, ἐκοδομήσαν εὐρὺ κτίριον ἐκ λίθων καὶ ξύλων, ὅπερ ὠνόμασα Παράκλητον, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Παρηγόρου Θεοῦ. »

Θ'.

Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα οἱ ἐχθροὶ του δὲν ἀφῆκαν αὐτὸν ἥσυχον. Ἡ Ἐπωνυμία Πνεῦμα Παρήγορον ἐξηγήθη ὡς βλασφημία κατὰ τοῦ Ὁμοουσίου τῆς Τριάδος, καὶ ὁ Ἅγιος Βερνάρδος κατήγγειλεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἠναγκάσθη λοιπὸν νὰ φύγῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἔρημον καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὰς ἀπωτάτας τῆς Βρετανίας ἀκτὰς, ὡς εἰς ἄσυλον ἀπρόσιτον εἰς τε τὸν φθόνον καὶ τὸν διωγμὸν. Ἀλλ' οὐδ' ἐνταῦθα εὐρεν ἡτυχίαν· διότι οἱ μοναχοὶ τοῦ μοναστηρίου, ἐν ᾧ ἐζήτησε καταφυγὴν, ἀπεκδυθέντες τὴν ἀγιότητα τοῦ σχήματός των, ἐγένοντο μεστοὶ κακιῶν καὶ βερβαρότητος.

Ἄγριον ἦτο τὸ μέρος, ἀλλ' ἡ ἀγριότης τῶν ἀνθρώπων ὑπερέβαινε τὴν τῆς τοποθεσίας. Καταδιωχθεὶς παρ' αὐτῶν ἀποπειραθέντων καὶ δολοφονίαν, ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ εἰς θέσιν πάντα ἔρημον.

Ι'.

Ἐν τούτοις, καταναλωθέντα εἰς τὴν φιλοδοξίαν τῶν μαθήσεων, τῆς φήμης, τῆς ἀγιότητος καὶ εἰς ὅλας ἐκείνας τὰς περιπετείας τῆς ζωῆς, παρήλθον δέκα ἔτη, καὶ ὁ Ἀβελάρδος οὐδὲν σημεῖον ἔδωκεν ὅτι ἐνεθυμεῖτο τὴν γυναῖκα, ἥς τὴν νέαν ἔτι καὶ ζῶσαν καρδίαν ἐνεταρίασεν εἰς Ἀργεντέλον. Καὶ ὁμοίως ἡ Ἐλοΐζα οὐδέποτε ἐγόγγυσε, σεβομένη ὡς νέαν ἀρετὴν τὴν ὀλιγωρίαν καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ συζύγου της, καὶ δοξάζουσα ὅτι ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, αὐτὴ ἡ καρδία της ἔπρεπε νὰ προσφερῶσιν ὀλοκύτωμα εἰς τὸν μέγιστον ἐκείνον καὶ τὸν πλέον ἀξιολάτρευτον τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Ἀβελάρδος ἐμεινεν ἀθικτος ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὃν ἀνήγειρεν ἡ Ἐλοΐζα ἐν τῇ καρδίᾳ της, ἵνα τὸν λατρεύῃ. Πάντες οἱ πρὸς Θεὸν στεναγμοὶ αὐτῆς ἦσαν ὑπὲρ τοῦ Ἀβελάρδου, ἀλλὰ μάρτυς ἦν μόνος ὁ καρδιογνώστης Θεός. Ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Ἀργεντέλου οὐδέποτε ἐξῆλθέ τι προδίδον τὸν ἄπειρον ἐκείνον ἔρωτα, τὸν ἐπιζῶντα ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ἁγιαστηρίου.

Ἀλλὰ διωγμὸς τις ἔθραυσε τὰς πύλας τῆς μονῆς, καὶ ἐπάταξε τὰς ἀγίας ἐκείνας νύμφας τοῦ Κυρίου. Ὁ Ἠγούμενος τοῦ ἁγίου Διονυσίου Συγέριος, ἀπαιτῶν τὴν γυναικεῖαν ἐκείνην μονὴν ὡς ἀντίκου-